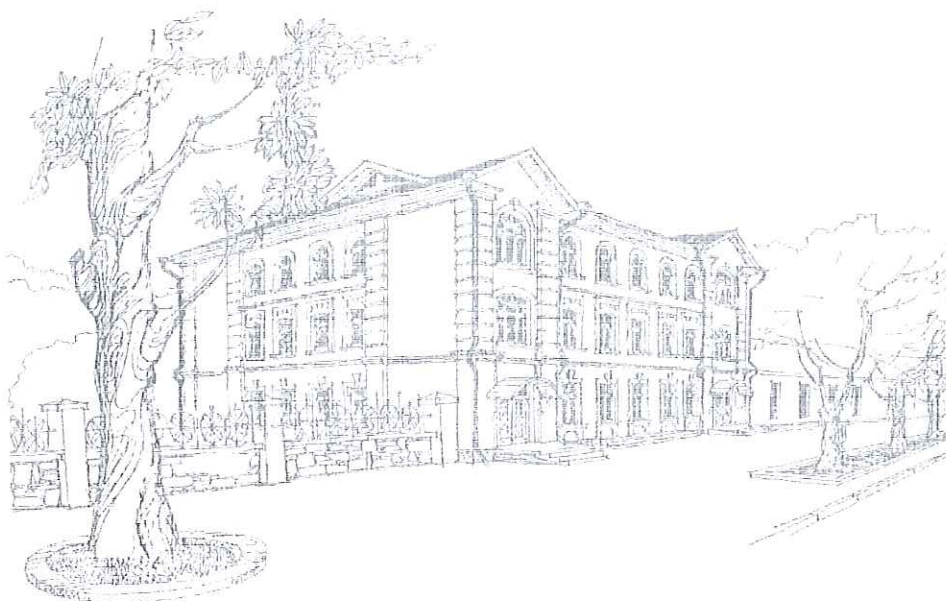

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

MD-2004, Chișinău

Republica Moldova

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

15:00

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA			
Intrare Nr.	205a		
"16"	"10"	2024	

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

1. Diana Caraman, deputat în Parlamentul Republicii Moldova

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Motivul adresării la Curtea Constituțională cu sesizare consta în exercitarea controlului legalității legilor și Hotărârilor de Guvern, examinarea și soluționarea problemelor legate de:

- diferențierea pensiilor a persoanelor de pe cele două maluri ale aceluiași teritoriu inalienabil al Republicii Moldova (art. 3), cu aceleași drepturi egale (art.16) cu dreptul la libera circulație (art. 27), cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM).

- diferențierea pensiilor la stabilirea inițială a cuantumului pensiei și la reexaminare după statutul social: "Elita Moldovei", care include funcționarii publici, deputații, membrii ai guvernului, judecătorii, procurorii, polițiștii primesc 100% a cuantumului pensiei conform legii, iar cuantumul pensiilor stabilite pentru cetățenii simpli este cu mult sub-estimat (art. 21; 33; 53; 54 al Legii 156/1998 și Anexa 4 și 5 la această Lege) (**Anexa 1**), cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM)

- diferențierea pensiilor în funcția de perioada pensionării: până la 31.03.2003 sau după 01.04.2003 (art.12;13 al Legii 156/1998), cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM)

- diferențierea pensiilor în funcție de faptul, dacă angajatorii au predat sau nu la CTAS rapoartele REV-5 (art. 5 al Legii 489/1999), cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM)

- diferențierea pensiilor la reexaminarea în funcție de statutul actual al întreprinderilor, în care au activat anterior cetățenii (întreprinderi lichidate, în stare de lichidare sau care activează) (art. 5 p.6 al Legii 489/1999), și cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM), și alte încălcări.

Deci, ca să fie clar, pensionarii, care au atins vârstă de pensie, au fost înșelați abuziv la stabilirea pensiilor, fiind grav încălcate drepturile sale la o pensie decentă de către funcționarii CNAS. Mă refer la cea mai mare parte a pensionarilor, care nu face parte din elita Moldovei. Din elită fac parte: **deputații, procurorii, membrii guvernului, judecătorii, colaboratorii de poliție, dar și funcționarii publici, care-și primesc pensiile conform legii, în mărime de 100%**. Restul sunt pensionarii simpli de rând, care fac majoritatea, și care primesc pensii subestimate cu mult. Funcționarii CNAS au încălcat nu numai drepturile acestei categorii de pensionari, dar și drepturile persoanelor cu dizabilități, cărora li s-au stabilit pensiile în perioada de la 01.04.2003 până la 31.03.2017. Pentru aceste categorii menționate pensiile au fost, conform calculelor denaturate, cu mult **subestimate**.

În cursul stabilirii dreptului la pensie pentru cetățenii obișnuiți ai țării, statul și-a încălcat obligațiile, și anume:

1. Încălcările legate de aplicarea incorectă a formulei de calcul și denaturarea noțiunilor minimum garantat și pensia minimală.

Pensiile sunt calculate cetățenilor în conformitate cu Legea nr. 489/199 și Legea de pensii 156/1998. Dar la calcularea pensiilor, funcționarii CNAS-ului au încălcat prevederile acestor legi și, prin urmare, au încălcat drepturile cetățenilor din Republica Moldova de a se bucura deplin de drepturile sale la asigurarea socială meritată. La

calcularea pensiilor persoanelor cu dizabilități și persoanelor, care au atins vârsta de pensie, în perioada anilor de la 01.04.2003 până la 31.03.2017, funcționarii CNAS au folosit formule de calcul, care diferă de formulele specificate în Anexele nr. 4, nr. 5 din Legea de pensii. Și anume: indicele *Pm* din formulă **reprezintă mărimea minimă de calcul al pensiei** la momentul pensionării pentru fiecare categorie de pensionari. Dar funcționarii CNAS au folosit în formulă la calcularea pensiilor în perioada de la 01.04.2003 până la 31.03.2017, mărimea *Pm* la situația 01.05.2002- 31.03.2003

În formulele din Anexa nr. 4 și 5 din Legea de pensii, *Pm*, conform art. 12 1) și 13 din Lege, trebuia să fie indexat anual pentru fiecare categorie de pensionari.

Dar, în realitate, pensiile au fost calculate cu aplicarea incorectă a formulei, adică a fost aplicat *Pm* în aceeași mărime pentru întreaga perioadă din 2003-2017, dar care era valabilă doar pentru perioada din 01.05.2002 – 31.03.2003 (**1 an**), pentru fiecare categorie de pensionari în acea perioadă: Conform Anexei nr. 4 la Legea 156/1998, „Cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat”, mărimea pensiei până la intrarea în vigoare a acestei legi, trebuia calculată conform următoarelor formule:

- a. pentru lucrătorii din agricultură - $P_v = P_{m1} + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$
- b. pentru alți beneficiari de pensii pentru limită de vârstă - $P_v = P_{m2} + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$

Conform Anexei nr. 5 la Legea 156/1998 „Cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat”, mărimea pensiilor pentru invalizi (persoanele cu dizabilități), până la intrarea în vigoare a acestei legi, trebuia calculată conform următoarelor formule:

- a. pentru invalizi de gradul 1 - $P_v = P_{m3} + 0,20 \times S_m \times K$
- b. pentru invalizi de gradul 2 - $P_v = P_{m4} + 0,15 \times S_m \times K$
- c. pentru invalizi de gradul 3 - $P_v = P_{m5} + 0,07 \times S_m \times K$

Dar, în realitate, pensiile au fost calculate conform următoarelor formule (**Anexele 2-7**):

- pentru lucrătorii din agricultură - $P_v = 110 + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$
- pentru alți beneficiari de pensii pentru limită de vârstă - $P_v = 125 + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$
- pentru invalizi de gradul 1 - $P_v = 130 + 0,20 \times S_m \times K$
- pentru invalizi de gradul 2 - $P_v = 125 + 0,15 \times S_m \times K$
- pentru invalizi de gradul 3 - $P_v = 85 + 0,07 \times S_m \times K$,

Aceste formule denaturate se conțin în Hotărârea Guvernului nr. 328 din 19.03.2008, care este contradictorie Legii 156/1998, deoarece în Lege în formule nu se conțin careva cifre în calitate de sume fixe în loc de *Pm*, așa cum e în HG. Adică în HG special au fost folosite cifrele de 110, 125, 130, 125, 85 ca sume fixe. În realitate, conform Legii, aceste sume sunt sume fixe garantate de stat pentru 1 an și nu pentru o perioadă îndelungată din 2003-2017.

Iar conform art. 13 din Legea 156/1998, guvernul era obligat doar să stabilească coeficientul de indexare, dar nu și să inventeze noi formule pentru a înșela persoanele în etate și persoanele cu dizabilități. Până în 01.04.2019, Guvernul nu avea sarcina (obligația) de stabilire a cuantumului pensiei minime pe țară, conform art.12 din Legea 156/1998. Această obligație a fost pusă pe seama Guvernului doar în 2019 prin Legea Parlamentului 24 din 11.03.2019 (**Anexa 15**).

Conform Legii nr. 613-XV din 8 noiembrie 2001, indicatorii ***Pm1*** = 85,00, ***Pm2*** = 100,00, ***Pm3*** = 105,00, ***Pm4*** = 100,00, ***Pm5*** = 70,00 - aceste valori ar fi trebuit aplicate de la 01.12. 2001 până la 30.04.2002. Indicatorii ***Pm1*** = 110, ***Pm2*** = 125, ***Pm3*** = 130, ***Pm4*** = 125, ***Pm5*** = 85 - aceste valori ar fi trebuit aplicate de la 1 mai 2002 la 31 martie 2003 (**Anexa 8, 9**). Începând cu 1 aprilie 2003, pensiile se indexau anual - conform Legii 146-XV din 27 martie 2003. Potrivit Legii nr. 324 din 7 octombrie 2004 (**Anexa 10**), Parlamentul a modificat Legea cu privire la pensiile asigurărilor sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 și din 01.11.2004 Legea a stabilit următoarele valori pentru Pm: ***Pm1***=219,00, ***Pm2***=246,00, ***Pm3***=175,00, ***Pm4***=169,00, ***Pm5***=119,00 lei. Începând cu 01.11.2004, pensiile trebuiau doar indexate. Cuantumul pensiei minime calculate pentru categoriile de pensionari (minimumul garantat) conform art. 12 (1) din Legea 156/1998 trebuia să fie indexat anual. Conform art.12 (2) al Legii de pensii - pensia minimă trebuia să depășească pensia minimă de calcul (minimumul garantat) cu 10 lei pentru fiecare categorie de pensionari pe întreaga perioadă de la 01.04.2003 până la 31.12.2017. (**Anexa 8;18**)

Exemplu din anexele 5; 5.1; 5.2 poate fi folosit ca dovada. Din aceste anexe rezultă că pensionarul cu o vechime incompletă - 28 de ani din cei 30 de necesari, a fost jefuit în sumă de 115678 lei timp de șaptesprezece ani.

Noțiunile de “***minimum garantat și pensia minimă***” au fost introduce prin Legea 146-XV din 27 martie 2003.

Articolul 12. Minimul garantat și pensia minimă

- (1) ***Minimul garantat*** pentru stabilirea pensiei reprezintă suma fixă garantată de stat persoanelor îndreptățite, care confirmă un stagiul de cotizare complet. În cazul stagiului de cotizare incomplet, minimul garantat se stabilește proporțional stagiului de cotizare confirmat. Minimul garantat se aplică la calcularea drepturilor de pensie obținute în perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi.
- (2) ***Pensia minimă*** reprezintă suma acordată lunar persoanelor îndreptățite în cazul în care cuantumul pensiei integrale, calculat în conformitate cu prezenta lege, nu atinge această sumă. În toate cazurile, pensia minimă depășește cu 10 lei minimumul garantat prevăzut pentru categoria respectivă de pensionari.

Autoritatea executivă a inventat o altă noțiune pentru “***Minimul garantat***”, așa numita “***pensia minimală indexată***”, fiind menționată în toate deciziile de stabilire a pensiilor în perioada de până la 31.03.2017. Aceste noțiuni sunt după sens diferite, dar după valorile lor – similare. Dar, de facto, mărimea acestor valori sunt corect indicate în deciziile de stabilire a pensiilor, dar nu au fost real aplicate în formula de stabilire a pensiilor (**Anexa 5-8; 18; 29;30**).

Conform HG 570 din 15.05.2003 coeficientul de indexare stabilit, începând cu

01.04.2003, este în mărime de 19,3% (**Anexa 11**); începând cu 01.04.2004 - 22,3% (**Anexa 12**), conform HG 278 din 22.03.2004 și așa mai departe, în fiecare an. Conform HG 293 din 14.03.2016 (**Anexa 13**) coeficientul de indexare, începând cu 01.04.2016 – în mărime de 10,1% și minimumul garantat pentru limită de vârstă pentru alți beneficiari, la situația 31.03.2017, $Pm2 = 948,84$, iar pensia minimă depășește cu 10 lei, fiind egală cu 958,84 lei (**Anexa 8**).

Conform Legii nr. 290 din 16.12.2016 la situația zilei de 01.04.2017 (**Anexa 8,14**), **articolul 12 (1) al Legii 156/1998 Pensia minimă** este formulat în felul următor:

“Cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă este echivalent cuantumului venitului lunar minim garantat stabilit prin lege.”

În continuare, conform HG nr. 154 din 15.03.2017 (**Anexa 16**), a fost stabilit același cuantum pentru pensia minimă și venitul lunar minim garantat = 961,00 lei. Începând cu 01.04.2018, această valoare a devenit egală cu 1025,00 lei (HG 237 din 21/03/2018) și așa mai departe pentru fiecare indexare (**Anexa 8**).

Potrivit Legii nr. 324 din 7 octombrie 2004 (Anexa 10), Parlamentul a adoptat mărimi subestimate ale minimumului garantat pentru cele trei grupuri de persoane cu dizabilități. Minimumul garantat pentru persoanele cu dizabilități nu a fost indexat pentru persoanele cu dizabilități la situația zilei 01.04.2003 cu 19,3% și la situația zilei de 01.04.2004 cu 22,3%. (Anexa 11, 12). Cu toate că, conform HG 570 din 15.05.2003, p.2, trebuiau să fie indexate toate tipurile de pensii, stabilite și recalculate, menționate în Legea 156/1998r (Anexa 8; 11; 17; 18).

Până la 01.04.2017, erau, conform Legii 156/1998, 2 modalități de calcul:

(1) dacă la stabilirea pensiei se folosea vechimea în muncă (stagiul) și venitul de până la 1 ianuarie 1999, pensia trebuia să fie stabilită în baza formulelor din Anexele 4 și 5 ale Legii 156/1998

(2) dacă la stabilirea pensiei se folosea vechimea în muncă (stagiul) și venitul de până la 1 ianuarie 1999 și după 01/01/1999, pensia trebuia să fie stabilită după formula din 2 părți - o parte din cuantumul pensiei era stabilit conform formulelor din Anexa 4 și 5 (până la 01/01/1999), iar cealaltă parte - după venitul și stagiul de după 01/01/1999 conform altor formule.

Aici este cazul de menționat, că toate pensiile stabilite în funcție de stagiul și venit sunt “un drept patrimonial dobândit”, care “are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei” (vezi Decizia Curții Constituționale nr. 19 din 19.07.2016, clauza 48; clauza 67).

Clauza 67: Într-o altă ordine de idei, având în vedere jurisprudența Curții Europene în materia aplicării art. 1 din Protocolul nr.1, dreptul la prestații sociale se asimilează unui **drept de proprietate**

Funcționarii CNAS au diminuat cuantumul pensiilor la stabilire și achitare, prin aplicarea incorectă a formulelor din Lege, încălcând astfel art. 46 p. 1, p. 2 din Constituția Moldovei.

La fel, conform normelor internaționale, contribuțiile la pensii sunt considerate a fi ca mijloace de investiție, iar investițiile persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine, conform art.126 (h) al Constituției Republica Moldova, sunt inviolabile.

2. Neconcordanța între cerințele și normele din Capitolul III al HG 328/2008 și art. 54 al Legii 156/1998

Stabilirea de facto a pensiilor pentru persoanele cu dizabilități de către funcționarii CNAS, conform Capitolului III HG 328/2008, este în contradicție cu cerințele și normele cuprinse în Legea 156/1999, art. 54. Calcularea pensiei de invaliditate (**Anexa 4, 19, 20**).

Capitolul III HG 328/2008 și răspunsul CNAS nr. 4244/23 din 04.09.23	Legea 156/1998, art. 54 Calcularea pensiei de invaliditate
Conform prevederilor alin.1 al art. 54 al Legii 156/1998 pentru asiguratul încadrat în grad de dizabilitate, care a realizat stagiul de cotizare necesar stabilirii pensiei de dizabilitate până la 01.01.1999 și după 01.01.1999 (după 01.01.1999 nu mai puțin de 1 an și nu mai mult de stagiul necesar prevăzut la art. 20 al Legii de pensii) , cuantumul pensiei se calculează din venitul asigurat, realizat înainte de 01.01.1999 și după 01.01.1999, aplicându-se formula de calcul de mai jos:	(1) Pentru asiguratul încadrat în grad de invaliditate, inclusiv ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, care a realizat stagiul de cotizare necesar stabilirii pensiei până și după intrarea în vigoare a prezentei legi, pensia se determină în condițiile art.53 alin.(1).
Conform art. 54 alin 2 al Legii de pensii, în cazul în care asiguratul a realizat toată activitatea de muncă până la 01.01.1999 (și după 01.01.1999 mai puțin de 1 an) și confirmă stagiul necesar prevăzut la art. 20 al Legii de pensii , pensia de dizabilitate se calculează din venitul asigurat, realizat înainte de 1 ianuarie 1999 (Pv), în raport cu gradul de dizabilitate, cu aplicarea formulelor din Anexa nr.5 al Legii 156/1998	(2) Pensia de invaliditate pentru perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează în funcție de gradul de invaliditate după una din formulele din anexa nr.5, parte integrantă a prezentei legi.
Conform art. 21 al Legii 156-XIV din 14.10.1998 și punctul 23 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiilor de asigurări sociale de stat aprobat prin HG nr.328 din 19.03.2008, în cazul în care asiguratul confirmă stagiul necesar prevăzut la art. 20 al Legii 156/1998, realizat după 1 ianuarie 1999 , cuantumul pensiei se determină din venitul mediu lunar asigurat, realizat după 1 ianuarie 1999,	(3) Pensia de invaliditate pentru perioada posterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează în condițiile art.21.

luând în considerare stagiul total de cotizare (realizat până și după 1 ianuarie 1999), conform formulelor din Anexa nr.3 al Legii 156/1998	
---	--

Stabilirea inițială a pensiilor pentru persoanele cu dizabilități, în perioada de la 01.01.1999 până la 31.12.2009, în baza vechimii în muncă și venitului, conform cerințelor stipulate în Capitolului III al HG 328/2008, în contradicție cu normele, indicate în art. 54 p. 1); 2); și 3) al Legii 156/1998, a condus la subestimarea considerabilă a cuantumului pensiei pentru persoanele cu dizabilități.

Exemplu: la data de 06.04.2009 (**Anexa 20**), autoritatea executivă categoric refuză de a folosi în calculul venitului de până la 1999 pentru persoana cu dizabilități, care are un stagiu total asigurat de până la 1999 și după 1999 – 30 ani și 7 luni (20 ani și 5 luni de până la 1999 +10 ani și 2 luni după 1999), motivând, că pensionarul are un stagiu mai mare de stagiul necesar de 5 ani), folosind venitul asigurat lunar mediu doar pentru perioada de după 01.01.1999 (**Anexa 4, 19**), ceea ce este în contradicție cu prevederile stipulate în art. 54, alin. (1), (2) al Legii 156/1998. Conform tuturor prevederilor art. 54, persoana cu dizabilități are dreptul la stabilirea pensiei, prin orice metodă din cele 3 metode indicate în alin. 1): 2) și 3) ale art. 54, deoarece stagiul de 5 ani este necesar pentru orice perioade indicate în aliniatele menționate. Dar nici un aliniat din cele menționate 1): 2) și 3) ale art. 54 nu prevalează asupra celorlalte două aliniate până la 31.12.2009 (art.54 (5) al Legii 156/1998). Exemplu: Calculând pensia de invaliditate pentru o pensionară cu dizabilități din veniturile de după 01.01.1999, această pensionară a fost jefuită cu o sumă de 204174,00 lei, fără a-i da dreptul de a-și folosi salariul de până la 01.01.1999 (**Anexa 34; 35; 36**)

3. Stabilirea incorectă a coeficientului individual al pensionarului

Conform punctului 3 al Anexei 4 din Legea 156/1998, este indicat modul de stabilire a “Coeficientului individual al pensionarului”, ce reprezintă raportul dintre suma salariului pentru oricare 60 de luni consecutive (indiferent de durata întreruperii în muncă) din ultimii 15 ani de muncă anteriori intrării în vigoare a prezentei legi și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă, dar nu poate depăși 5.0. În HG 328/2008, conform Tabelelor anexate I; II și III, sunt stabilite mărimile salariului mediu pe țară, care ar fi trebuit să fie aplicate la stabilirea “Coeficientului individual al pensionarului” (**Anexa 4**). În Tabelul anexat II, salariile medii pe țară sunt indicate lunar pentru fiecare an din perioada anilor 1992-1998, iar în Tabelul anexat III – salariile însumate pentru fiecare an din perioada 1992-1998. Dar datele însumate din Tabelul III, folosite la calcularea coeficientului, nu corespund cu salariile lunare din Tabelul II adunate împreună, pentru aceeași perioadă a anului. Dat fiind, că “Coeficientul individual al pensionarului” se calculează, cu cinci cifre după virgulă, orice eroare poate denatura considerabil cuantumul pensiei (**Anexa 21**).

4. Încălcarea legată de aplicarea retroactivă a prevederilor legale la reexaminarea pensiilor

Conform Legii 156/1998, **reexaminarea pensiei** – recalcularea mărimii pensiei în corespundere cu prevederile prezentei legi în vigoare la data depunerii cererii de reexaminare a pensiei conform art. 33 alin. (1) lit. a) și c), alin. (2), (4¹), (4²) și (4³);

Conform art. 33, se admit multe încălcări la reexaminarea pensiei acelor pensionari, cărora li s-au stabilit inițial pensiile până, de facto, la 31 martie 2017:

- la apariția unor noi circumstanțe referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie (art. 33 (1 a), (b));
- persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă (art. 33 (1 c));

În acest context este încălcat art.1 al Legii 156/1998 Pensia de asigurări sociale de stat (denumită în continuare pensie) - drept bănesc, stabilit în funcție de contribuțiile achitate în bugetul asigurărilor sociale de stat și de durata stagiului de cotizare, reexaminat, majorat și indexat;

Este încălcat acest articol, deoarece sunt ignorate contribuțiile achitate și nu este luată în considerație întreaga durată a stagiului de cotizare. Formulele din Anexa 4 a Legii 156, în baza cărora se stabilea inițial cuantumul pensiilor în perioada din 01.01.1999 până la 31.03.2017, au fost anulate din 01.04.2017. Autoritățile executive declară, că reexaminarea nu se mai face după formulele în vigoare până la 01.04.2017, deoarece aceste formule lipsesc în legislația Republicii Moldova. Și, cu adevărat, în Anexa 4 a Legii 156/1998, începând cu 01.04.2017, formulele vechi lipsesc, fără nici o mențiune, iar conform p. 39 al Legii 290 din 16 decembrie 2016, Anexa 5 din Legea 156/1998 împreună cu formulele de calcul a cuantumului pensiei pentru persoanele cu dizabilități, este declarată nulă (nevalabilă). Anularea Anexei 5 din Legea 156/1998 cu formulele de calcul pentru persoanele cu dizabilități vine în contradicție cu art.21 (3) din Legea 156/1998 și anume:

(3) În cazul încadrării în alt grad de dizabilitate, cuantumul pensiei se determină din venitul mediu lunar asigurat luat în considerare la stabilirea inițială a pensiei, ținându-se cont de toate indexările (recalculările) efectuate anterior încadrării în alt grad de dizabilitate.

Referitor la art. 33 (1 a), b), art. 33 (3) al Legii 156/1998 și Anexele 2; 3; 4; și 5 la Legea 156/1998 și art. 8 (1) al Legii 156/1998, la apariția unor noi circumstanțe, informația despre care este disponibilă la CTAS, CNAS motivează refuzul de reexaminare a pensiei pensionarilor cărora li s-a stabilit dreptul la pensie în baza formulei în vigoare până la 31.03.2017, din motiv, că formulele de calcul au fost abrogate din 01.04.2017; CNAS aplică **retroactiv** noile formule intrate în vigoare din 01.04.2017 la perioadele de până la stabilirea dreptului la pensie. Astfel se încalcă principiul ***tempus regit actum*** (***dreptul de protecție constituțională a cuantumului pensiei stabilit după principiul contributivității, care constituie un drept câștigat, adică pensia stabilită prin aplicarea reglementărilor în vigoare la momentul acordării pensiei, după principiul tempus regit actum.***). Iar dacă cuantumul pensiei, stabilit conform formulelor intrate în vigoare din 01.04.2017, este mai mic decât

cuantumul real al pensiei în plată, stagiul și venitul asigurat de până la stabilirea dreptului la pensie, nu participă la stabilirea cuantumului pensiei, dar pur și simplu este diminuat stagiul total asigurat al pensionarului (**Anexa 22, 23**).

Referitor la art. 33 (1) c) al Legii 156/1998, „Reexaminarea pensiilor”, art. 33 (3) al Legii 156/1998 și Anexei 2, 4 la Legea 156/1998, în perioada de la 01.04.2017 până la 31.12.2022 și art. 8 (1) al Legii 156/1998, la stabilirea cuantumului pensiei după limita de vârstă a pensionarilor, care inițial s-au pensionat în perioada de la 01.01.1999 până la 31.03.2017, în baza stagiului și venitului asigurat obținut după stabilirea dreptului la pensie, cuantumul pensiei se stabilea în baza pentru perioada formulelor, intrate în vigoare de la 01.04.2017. Și dacă cuantumul pensiei, stabilit pentru perioada de la 01.04.2017 până la 31.12.2022 în baza formulelor intrate în vigoare din 01.04.2017, este mai mic decât cuantumul real al pensiei în plată, stagiul și venitul asigurat după stabilirea dreptului la pensie, nu participă la stabilirea cuantumului pensiei, dar pur și simplu este diminuat stagiul total asigurat al pensionarului.

5. Încălcările legate de diferențierea pensiilor în funcție de faptul, dacă angajatorii au predat sau nu la CTAS rapoartele REV-5 (art. 5 al Legii 489/1999), cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM)

Încălcările legate de diferențierea pensiilor la reexaminarea în funcție de statutul actual al întreprinderilor, în care au activat anterior cetățenii (întreprinderi lichidate, în stare de lichidare sau care activează) (art. 5 p.6 al Legii 489/1999), cu încălcarea egalității în drepturi (art.176 CPRM).

Prin punctul 6 al art.5 al Legii 489/1999 privind sistemul de stat de asigurare socială (intrat în vigoare din 01.01.2023) și Regulamentul, aprobat prin Ordinul CNAS nr. 173-A din 18.11.2022, se stabilește diferențierea pensiilor în funcție de statutul actual al întreprinderilor, unde au activat anterior cetățenii (întreprinderi lichidate, în proces de lichidare sau întreprinderi care activează (**Anexa 24-28**). Conturile personale ale persoanelor asigurate, care au activat la întreprinderile lichidate sau în proces de lichidare, pentru care nu au fost prezentate rapoartele REV-5 pentru perioada 1999-2017, sunt suplinite în baza informației disponibile la Serviciul Fiscal, pe când conturile personale ale angajaților la întreprinderile, care activează, dar care nu au prezentat anterior rapoartele REV-5, pentru aceeași perioadă, informația de la Serviciul Fiscal nu este disponibilă și pensionarii sunt trimiși în judecată să se clarifice cu aceste întreprinderi

6. Încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor de pe cele 2 maluri ale Nistrului pe întrebarea protecției sociale

Reieșind din prevederile Constituției Republicii Moldova privind integritatea teritoriului, care nu poate fi înstrăinat, cetățenii sunt egali în drepturi, cu dreptul la libera circulație, în baza normelor internaționale, care atribuie dreptul cetățenilor Republicii Moldova, care au locuit, activat și s-au pensionat anterior în Transnistria, să primească pensia într-un cuantum nu mai mic decât cuantumul deja stabilit în Transnistria, după transferul cu locul de trai și viza de reședință în Moldova (**Anexa 29-33**). De fapt:

- Autoritățile executive ale Republicii Moldova consideră cetățenii, care s-au strămutat de pe malul stâng al Nistrului, ca fiind “persoane refugiate”.
- Dacă un cetățean al Republicii Moldova s-a pensionat în Transnistria și apoi s-a strămutat pe malul drept al Nistrului, acesta este obligat de autoritățile executive de a depune o nouă cerere pentru stabilirea inițială a pensiei, data depunerii cererii la CTAS Moldova fiind considerată o nouă dată de stabilire inițială a pensiei.
- La stabilirea pensiei în perioada de până la 31 decembrie 2017, angajații CNAS au aplicat doar un singur tip de formulă, conform căreia, în conformitate cu Legea 156/1998, pensiile erau stabilite doar în baza venitului din perioada de până la 1 ianuarie 1999. La moment, când această formulă din Anexa 4 nu mai există, interesat e să știm, care este formula aplicată actualmente pentru această categorie de cetățeni.
- Venitul, câștigat sub formă de salariu în Transnistria după 01.01.1999, nu este luat în calcul la stabilirea cuantumului pensiei, la reexaminare și valorizare.
- La stabilirea cuantumului pensiei, au fost ignorate certificatele despre salarii prezentate CTAS în Moldova.
- Solicitarea de elaborare a sistemului de cambii, conform normelor internaționale și reexaminarea pensiei, în baza acestor norme, este ignorată de funcționarii Ministerului Muncii și Protecției Sociale și funcționarii CNAS.
- La stabilirea pensiilor, funcționarii CNAS au aplicat formule de calcul a pensiilor care nu corespund cu formulele specificate în Anexele 4 și 5 din Legea 156/1998. Pensiile pentru refugiații din Transnistria se stabilesc, la fel ca și pentru ceilalți cetățeni, conform formulelor din HG 328/2008, în contradicție cu Legea 156/1998 (**Anexa 2-8**).

C. Obiectul sesizării

Prezenta sesizare are ca obiect controlul de constituționalitate a unor prevederi ale 1). **Hotărârii Guvernului Nr. 328 din 19.03.2008** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a pensiilor de asigurări sociale de stat, în care:

- a) formulele din Capitolul II și III nu corespund cu formulele din Anexa 4 și 5 ale Legii 156/1998
- b) Neconcordanța între cerințele și normele din Capitolul III al HG 328/2008 și art. 54 (1); 54(2); 54(3) al Legii 156/1998
- c) Stabilirea incorectă a coeficientului individual al pensionarului. Datele din Tabelul III anexat la HG 328 din 2008 nu corespund datelor din Tabelul II din HG 328.

2) Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii,

- art. 5 al.1 Stagiul de cotizare al Legii 156/1998 privind sistemul public de pensii si art. 7 al Legii 156/1998. Dovada stagiului de cotizare (intrat în vigoare din 01.01.1999) în contradicție cu art 5. al Legii 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale (intrat în vigoare la 01.07.2000)

- art. 33 (3) contrazice art. 5 al.1 al Legii 156/1998, la reexaminarea deciziilor de stabilire a pensiilor în condițiile art. 33 (1) a), b) al Legii 156/1998, deoarece reexaminarea dreptului la pensie se efectuează conform formulelor indicate în Anexele nr. 2, nr. 3, nr. 4 si nr.5 care au intrat în vigoare de la 01.04.2017. astfel fiind încălcat principiul *tempus regit actum*.

- art. 33 (3) al Legii 156/1998 contrazice art. 5 al.1 al Legii 156/1998, art. 33 (1) c) al Legii 156/1998 „Reexaminarea pensiilor” conform stagiului acumulat după ieșirea la pensie, în perioada de la 01.04.2017 până la 31.12.2022, deoarece calculul se efectuează conform formulelor indicate în anexele 2 si 4 la Legea 156/1998

- Anexa nr. 5 a Legii 156/1998 (lipsa formulelor și a Anexei propriu-zise, începând cu 01.04.2017). Anularea Anexei 5 din Legea 156/1998 cu formulele de calcul pentru persoanele cu dizabilități vine în contradicție cu art.21 (3) din Legea 156/1998, astfel fiind încălcat principiul *tempus regit actum*.

- Anexa nr. 4 a Legii 156/1998 – începând cu 01.04.2017 contrazice art. 5 al.1 al Legii 156/1998, deoarece lipsesc formulele, în baza cărora au fost stabilite inițial pensiile în perioada de până la 31.12.2017, astfel fiind încălcat principiul *tempus regit actum*.

- art. 8 (8) al Legii 156/1998 și art. 3; 16; 27 din Constituția RM, prin care se face diferențierea pensiilor cetățenilor din Republica Moldova și Transnistria, țară cu teritoriu inalienabil (art.3 din Constituție) a cetățenilor cu drepturi egale (art.16 din Constituție) cu libertatea de circulație (art. 27 din Constituție).

3). Legii nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, în care

- punctul 6 al art.5 al Legii 489/1999 privind sistemul de stat de asigurare socială (intrat în vigoare din 01.01.2023) prin care se stabilește diferențierea pensiilor în funcție de statutul actual al întreprinderilor, unde au activat anterior cetățenii (întreprindere lichidată, în proces de lichidare sau întreprindere care activează, contrazice art. 5 al.1 al Legii 156/1998.

4). Legea nr. 324 din 07.10.2004 privind modificarea Legii nr 156-1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, conform căruia este subestimat minimumul garantat de calcul pentru cele trei grupuri de persoane cu dizabilități, contrazice Art.13 al Legii 156/1998. La situația zilei de 01.11.2004 trebuiau să figureze $Pm_3=237,10$ în loc de 175,00 ; $Pm_4=227,99$ în loc de 169,00 ; $Pm_5=155,03$ în loc de 119,00 (**Anexa 10, 17**)

5). Hotărârilor Guvernului anuale privind indexarea pensiilor de asigurări sociale de stat, în care:

a) Art.12 al Legii 156/1998 noțiunea de “*minimum garantat*” a fost înlocuită cu “*pensia minimală indexată*”, începând cu 01.04.2003 (HG nr. 570 din 15.05.2003) și până la 31.03.2017 (HG nr. 293 din 14.03.2016), fiind indicate

valorile “*minimumului garantat*” (Pm1; Pm2; Pm3; Pm4; Pm5) și nicidecum valorile “*pensiei minime*” sau “*pensiei minime indexate*”.

b) HG nr 278 din 22.03.2004 în care nu este indicat minimumul garantat la situația zile de 01.04.2004, pentru cele trei grupuri de persoane cu dizabilități, care a rămas neindexat la situația zilei de 01.04.2003 cu 19,3% și la situația zilei de 01.04.2004 cu 22,3%: În HG nr. 278 din 22.03.2004 trebuiau să figureze următoarele valori: Pm3=189,68; Pm4=182,39; Pm5=124,02 (**Anexa 11; 12; 17**) contrazice Art.13 al Legii 156/1998. Denaturarea informației din HG nr 278 din 22.03.2004 și Legea 324/2004 a condus la faptul că în toate hotărârile anuale ulterioare ale Guvernului, "minimumul garantat" este subestimat până la 31.03.2017.

6) **Ordinului nr.173-A din 18.11.2022 al CNAS privind Regulamentul de suplinire a conturilor personale**, prin care se stabilește diferențierea pensiilor în funcție de statutul actual al întreprinderilor, unde au activat anterior cetățenii (întreprindere lichidată, în proces de lichidare sau întreprindere care activează, contrazice art. 5 al.1 al Legii 156/1998.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Articolul 3. Teritoriul

- (1) Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.
- (2) Frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, respectându-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 16 Egalitatea

- (1) *Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.*
- (2) *Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.*

Articolul 27 Dreptul la libera circulație

- (1) Dreptul la libera circulație în țară este garantat.
- (2) Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

- (1) *Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.*

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

- (2) *Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.*

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) *În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.*
- (2) *Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,*

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 126

Economia

(2) Statul trebuie să asigure:

h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

Articolul 127

Proprietatea

(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

1. **hotărârea Guvernului Nr. 328 din 19.03.2008** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a pensiilor de asigurări sociale de stat, în care:

a) **formulele din Capitolul II și III** nu corespund cu formulele din **Anexa 4 și 5 ale Legii 156/1998**

Formulele conform Nr. 328 din 19.03.2008

pentru lucrătorii din agricultură - $P_v = 110 + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$

pentru alți beneficiari de pensii pentru limită de vârstă - $P_v = 125 + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$

pentru invalizi de gradul 1 - $P_v = 130 + 0,20 \times S_m \times K$

pentru invalizi de gradul 2 - $P_v = 125 + 0,15 \times S_m \times K$

pentru invalizi de gradul 3 - $P_v = 85 + 0,07 \times S_m \times K$,

Formulele conform Legii 156/1998

a. pentru lucrătorii din agricultură - $P_v = P_{m1} + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$

b. pentru alți beneficiari de pensii pentru limită de vârstă - $P_v = P_{m2} + 0,005 \times V_t \times S_m \times K$

a. pentru invalizi de gradul 1 - $P_v = P_{m3} + 0,20 \times S_m \times K$

b. pentru invalizi de gradul 2 - $P_v = P_{m4} + 0,15 \times S_m \times K$

c. pentru invalizi de gradul 3 - $P_v = P_{m5} + 0,07 \times S_m \times K$

Denaturarea formulelor conduce la subestimarea cuantumului pensiilor, care este proprietatea noastră economic dobândită, astfel fiind încălcat dreptul constituțional garantat de constituție.

Considerăm formulele din HG 328 a fi nule și nevalabile, fiind necesar de a reexamina și recalcula pensionarilor după formulele din Lege.

b) Neconcordanța între cerințele și normele din Capitolul III al HG 328/2008 și art. 54 (1); 54(2); 54(3) al Legii 156/1998

Denaturarea acestor cerințe și norme conduce la subestimarea cuantumului pensiilor, care este proprietatea noastră economic dobândită, astfel fiind încălcat dreptul constituțional garantat de constituție.

Considerăm Capitolul III al HG 328/2008 a fi nulă și nevalabilă, deoarece vine în contradicție cu legea și considerăm necesar reexaminarea pensiilor celor cetățeni, cuantumul pensiilor cărora a fost subestimat, în conformitate cu art. 54 din Legea 156/1998.

c) Stabilirea incorectă a coeficientului individual al pensionarului. Datele din Tabelul III anexat la HG 328 din 2008 nu corespund datelor din Tabelul II din HG 328

Denaturarea datelor privind salariile medii lunare în creștere de la începutul anului pe ani conduce la subestimarea cuantumului pensiilor, care este proprietatea noastră economic dobândită, astfel fiind încălcat dreptul constituțional garantat de constituție.

Considerăm Tabelul III al HG 328/2008 a fi nul și nevalabil, deoarece conține informație denaturată, fapt ce a condus la subestimarea pensiei. Considerăm necesar reexaminarea pensiilor celor cetățeni, a căror coeficient individual a fost subestimat și respectiv și cuantumul pensiei/ Considerăm necesar de aplicare a Tabelului II din HG 328/2008.

2. Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii,

- art. 7 al Legii 156/1998. Dovada stagiului de cotizare (intrat în vigoare din 01.01.1999, înainte de art.5) vine în contradicție cu art. 5. al Legii 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale (intrat în vigoare la 01.07.2000). CNAS obligă pensionarii să ceară de la întreprinderi rapoartele REV-5 pentru perioada de la 01.01.1999 până la 01.07.2000, când nu era încă în vigoare art.5 al Legii 489/1999 și când încă nu exista nici CNAS. Din cauza neprezentării de către întreprinderi a rapoartelor REV-5, cuantumul pensiei era redus de către CNAS, nefiind luat în calcul nici stagiul și nici venitul asigurat în perioada din 01.01.1999 până la 30.06.2000.

Prin subestimarea cuantumului pensiilor, care este proprietatea noastră economic dobândită, este încălcat dreptul constituțional garantat de constituție. În cazul în care nu există informații privind vechimea în muncă și veniturile pe contul personal (cod CPAS) în perioada 01.01.1999 - 30.06.2000, contul trebuie completat cu informații obținute din baza de date a inspectoratului fiscal sau conform art. 52(45) din Legea 156/19998

- Anexa nr. 5 a Legii 156/1998 (lipsa formulelor și a Anexei propriu-zise, începând cu 01.04.2017). Anularea Anexei 5 din Legea 156/1998 cu formulele de calcul pentru persoanele cu dizabilități vine în contradicție cu art.21 (3) din Legea 156/1998, astfel fiind încălcat principiul *tempus regit actum*. CNAS aplică la reexaminarea pensiilor formulele noi, intrate în vigoare 01.04.2017, pentru perioadele de stabilire inițială a pensiilor anterioare.

Considerăm necesar de lăsat în vigoare Anexa nr.5, cu formulele aplicabile pentru acea perioadă

- Anexa nr. 4 a Legii 156/1998 – începând cu 01.04.2017, lipsesc formulele, în baza cărora au fost stabilite inițial pensiile în perioada de până la 31.12.2017, astfel fiind încălcat principiul *tempus regit actum*. CNAS aplică la reexaminarea pensiilor formulele noi, intrate în vigoare 01.04.2017, pentru perioadele de stabilire inițială a pensiilor anterioare.

Considerăm necesar de lăsat în vigoare Anexa nr.4, cu formulele aplicabile pentru acea perioadă

NB: Lipsa Anexelor 4 și 5 cu formulele în vigoare de până la 31.03.2017 conduce la subestimarea cuantumului pensiilor, în cazul reexaminării în baza noilor circumstanțe legate de stagiul și venitul asigurat, fiind afectat dreptul constituțional la proprietatea noastră economic dobândită. Considerăm inevitabil necesitatea de lăsare în vigoare a Anexelor 4 și 5 și de reexaminat pensiile subestimate ale pensionarilor.

- art. 8 (8) al Legii 156/1998 și art. 3; 16; 27 din Constituția RM, prin care se face diferențierea pensiilor a cetățenilor din Republica Moldova și Transnistria, țară cu teritoriu inalienabil (art.3) a cetățenilor cu drepturi egale (art.16) cu libertatea de circulație (art. 27). Statul consideră cetățenii Transnistriei ca refugiați din statele fostei URSS și stabilește un quantum subestimat al pensiilor pentru acești cetățeni, neluând în calcul stagiul și venitul asigurat din Transnistria, în pofida faptului, că suntem o țară cu drepturi egale.

Considerăm necesar ca Legea 156/1998 să cuprindă prevederi clare referitor la principiul de bază pentru calcularea pensiilor pentru cetățenii din Transnistria, mutați cu traiul în Moldova

Prin subestimarea cuantumului pensiilor unor astfel de cetățeni este afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

- Articolul 33 al Legii 156/1998. Reexaminarea drepturilor la pensie

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

- *la apariția unor noi circumstanțe referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie (art. 33 (1 a), (b));*

Conform art. 33 (3), la reexaminarea deciziilor de stabilire a pensiilor în condițiile art. 33 (1) a), b) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie, reexaminarea dreptului la pensie se efectuează conform formulelor indicate în Anexele nr. 2, nr. 3, nr. 4 și 5, care au intrat în vigoare de la 01.04.2017. CNAS aplică retroactiv noile formule, intrate în vigoare de la 01.04.2017, pentru perioada anterioară la reexaminarea pensiilor în caz de apariție a unor noi circumstanțe, informația despre care este disponibilă la CTAS, CNAS sub pretextul, că formulele vechi de calcul din vechile Anexe 2, 3, 4 și 5, valabile până la 01.04.2017 au fost abrogate din 01.04.2017;

Astfel se încalcă principiul *tempus regit actum* (dreptul de protecție constituțională a cuantumului pensiei stabilit după principiul contributivității, care constituie un drept câștigat, adică pensia stabilită prin aplicarea reglementărilor în vigoare la momentul acordării pensiei, după principiul *tempus regit actum*). Iar dacă cuantumul pensiei, stabilit conform formulelor intrate în vigoare din 01.04.2017, este mai mic decât cuantumul real al pensiei în plată, stagiul și venitul asigurat de până la stabilirea dreptului la pensie, nu participă la stabilirea cuantumului pensiei, dar pur și simplu este scos din stagiul total asigurat al pensionarului.

Aceasta duce la subestimarea cuantumului pensiei. Prin subestimarea cuantumului pensiilor este afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

Considerăm inevitabil necesitatea de lăsare în vigoare a Anexelor 2,3, 4 și 5 cu formulele vechi și de reexaminat pensiile subestimate ale pensionarilor.

(2) art.33 (3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi (în redacția formulată în 2017- 2022)

Conform art. 33 (1) c) al Legii 156/1998 „Reexaminarea pensiilor”, în perioada de la 01.04.2017 până la 31.12.2022, CNAS a aplicat cerințele din art. 33 (3) al Legii 156/1998 cu Anexa 2, 4 la Legea 156/1998 cu formulele noi. Dar pentru reexaminarea deciziilor de stabilire a cuantumului pensiei după limita de vârstă, în baza stagiului și venitului după

obținerea dreptului de pensionare, pentru pensionarii, care inițial s-au pensionat în perioada de la 01.01.1999 până la 31.03.2017, trebuia să fie luat în calcul întreg stagiul și venit asigurat pentru perioada de activitate, fiind aplicate vechile formule din Anexele vechi. Dar din cauza vechilor formule abrogate, CNAS a aplicat noile formule, pentru perioada de la 01.04.2017 până la 31.12.2022, intrate în vigoare din 01.04.2017, fapt ce a condus la subestimarea cuantumului pentru majoritatea pensionarilor, deoarece pensia stabilită era mai mică decât cuantumul real al pensiei în plată. Aplicarea noilor formule pentru stabilirea cuantumului pensiilor la reexaminare, cuantumul pensiei rămânea subestimat, deoarece nu erau luate în calcul de către CNAS a stagiului și întreg venitului pentru întreaga perioadă de activitate.

Aceasta duce la subestimarea cuantumului pensiei. Prin subestimarea cuantumului pensiilor este afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

Considerăm inevitabil necesitatea de lăsare în vigoare a Anexelor 2, 4 cu formulele vechi și de reexaminat pensiile subestimate ale pensionarilor.

3. Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, în care

- prin punctul 6 al art.5 al Legii 489/1999 privind sistemul de stat de asigurare socială (intrat în vigoare din 01.01.2023) se stabilește diferențierea pensiilor în funcție de statutul actual al întreprinderilor, unde au activat anterior cetățenii (întreprindere lichidată, în proces de lichidare sau întreprindere care activează

Aceasta duce la subestimarea cuantumului pensiei din cauza neluării în calcul a întregului stagiul de activitate și venitul asigurat. Prin subestimarea cuantumului pensiilor este afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

Considerăm necesar de a lichida discriminarea mărimii pensiilor și includerea în p.6. al art.5 al Legii 489/1999 și întreprinderile în proces de activitate

4. Legea nr. 324 din 07.10.2004 privind modificarea Legii nr 156-1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, conform căruia este subestimat minimumul garantat de calcul pentru cele trei grupuri de persoane cu dizabilități. La situația zilei de 01.11.2004 trebuiau să figureze $Pm_3=237,10$ în loc de 175,00 ; $Pm_4=227,99$ în loc de 169,00 ; $Pm_5=155,03$ în loc de 119,00 (Anexa 10, 17)

Prin aplicarea mărimii subestimate a minimumului garantat de calcul pentru persoanele cu dizabilități, pentru majoritatea din ei a fost subestimat cuantumul pensiilor, fiind afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

Considerăm necesar de mărit minimumului garantat de calcul, indicat incorect în Lege, fiind corect făcută indexarea, ținând cont de faptul, că pentru acest minimum nu a fost făcută indexarea la situația zilei de 01.04.2003 cu 19.3% și la 01.04.2004 – cu 22.3%

5). Hotărârea Guvernului anuale privind indexarea pensiilor de asigurări sociale de stat, în care:

a) noțiunea de “minimum garantat” a fost înlocuită cu “pensia minimală indexată”, începând cu 01.04.2003 (HG nr. 570 din 15.05.2003) și până la 31.03.2017 (HG nr. 293 din 14.03.2016), fiind indicate valorile “minimumului garantat” (Pm_1 ; Pm_2 ; Pm_3 ; Pm_4 ; Pm_5) și nicidecum valorile “pensiei minime” sau “pensiei minime indexate”.

b) în HG nr 278 din 22.03.2004 nu este indicat minimumul garantat la situația zile de 01.04.2004 pentru cele trei grupuri de persoane cu dizabilități, care a rămas neindexat la situația zilei de 01.04.2003 cu 19,3% și la situația zilei de 01.04.2004 cu 22,3%: În HG nr. 278 din 22.03.2004 trebuiau să figureze următoarele valori: $Pm_3=189,68$; $Pm_4=182,39$; $Pm_5=124,02$ (Anexa 11; 12; 17) Denaturarea informației din HG nr 278 din 22.03.2004 și Legea 324/2004 a condus la faptul că în toate hotărârile anuale ulterioare ale Guvernului, "minimumul garantat" este subestimat până la 31.03.2017. Prin subestimarea cuantumului pensiilor este afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

De a recunoaște că în toate Hotărârile Guvernului anuale privind indexarea pensiilor de asigurări sociale de stat, semnificațiile corespund conceptului «minimumul garantat» si valorile Pm_3 ; Pm_4 ; Pm_5 ; ar trebui să fie majorate în toate Hotărârile Guvernului anuale privind indexarea pensiilor de asigurări sociale de stat, începând cu 01.04.2003 până 31.03.2017.

6) **Ordinului nr.173-A din 18.11.2022** al CNAS privind Regulamentul de suplinire a conturilor personale, prin care se stabilește diferențierea pensiilor în funcție de statutul actual al întreprinderilor, unde au activat anterior cetățenii (întreprindere lichidată, în proces de lichidare sau întreprindere care activează.

Aceasta duce la subestimarea cuantumului pensiei din cauza neluării în calcul a întregului stagiul de activitate și venitul asigurat. Prin subestimarea cuantumului pensiilor este afectat dreptul constituțional la proprietatea economic dobândită.

Considerăm necesar de a lichida discriminarea mărimii pensiilor și includerea întreprinderile în proces de activitate, în Ordinului nr.173-A din 18.11.2022 emis de către CNAS.

SOLICITĂM ÎNALTEI CURȚI: pe baza articolului 135 alin.(1) la) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016.

1. Declararea sesizării ca fiind admisibilă.

2. Exercițarea controlului constituționalității și declararea neconstituționalității:

- Formulele din Capitolul II și III al HG 328/2008 nu corespund cu formulele din Anexa 4 și 5 ale Legii 156/1998.

- Neconcordanța între cerințele și normele din Capitolul III al HG 328/2008 și art. 54 (1); 54(2); 54(3) al Legii 156/1998.
- Datele din Tabelul III anexat la HG 328 din 2008 nu corespund datelor din Tabelul II din HG 328.
- art. 7 al Legii 156/1998. Dovada stagiului de cotizare (intrat în vigoare din 01.01.1999), art. 5. al Legii 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale (intrat în vigoare la 01.07.2000)
- Anexa nr. 5 a Legii 156/1998. Începând cu 01.04.2017, Legea nr 290 din 16.12.2016 a anulat formulele, folosite până la 31.03.2017 și anexa propriu-zisă.
- Anexa nr. 4 a Legii 156/1998. Începând cu 01.04.2017, Legea nr 290 din 16.12.2016 a anulat formulele, folosite până la 31.03.2017.
- art. 8 (8) al Legii 156/1998 în privința pensiilor cetățenilor din Republica Moldova și Transnistria
- art. 33 (3), la reexaminarea deciziilor de stabilire a pensiilor în condițiile art. 33 (1) a), b) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare și venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie, reexaminarea dreptului la pensie se efectuează conform formulelor indicate în Anexele nr. 2, nr. 3, nr. 4 și 5 a Legii 156/1998, care au intrat în vigoare de la 01.04.2017.
- art. 33(3) la reexaminarea deciziilor de stabilire a pensiilor în condițiile art. 33 (1) c) al Legii 156/1998 „Reexaminarea pensiilor”, în funcție de vechimea în muncă și venitul asigurat obținut după pensionare în perioada de la 01.04.2017 până la 31.12.2022, deoarece CNAS a aplicat cerințele din . 33 (3) al Legii 156/1998 cu Anexa 2, 4 la Legea 156/1998 cu formulele noi
- punctul 6 al art.5 al Legii 489/1999 privind sistemul de stat de asigurare socială (intrat în vigoare din 01.01.2023)
- Legea nr. 324 din 07.10.2004 privind modificarea Legii nr 156-1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, conform căruia este subestimat minimumul garantat de calcul pentru cele trei grupuri de persoane cu dizabilități. La situația zilei de 01.11.2004
- Hotărârile Guvernului anuale privind indexarea pensiilor de asigurări sociale de stat, în care sunt prezente noțiunile: “pensiei minime” sau “pensiei minime indexate”
- Valorile Pm3; Pm4; Pm5 în Hotărârile Guvernului anuale privind indexarea pensiilor de asigurări sociale de stat din perioada 01.04.2003 până la 31.03.2017.
- Ordinului nr.173-A din 18.11.2022 al CNAS privind Regulamentul de suplinire a conturilor personale cetățenii.

F. Lista copiilor documentelor relevante (dacă este cazul)

1. Anexa 1. Indignarea în masă a cetățenilor simpli de ilegalități
2. Anexa 2. Cererea în Parlament cu 2 întrebări nr.21 din 10.02.2014
3. Anexa 3. Răspunsul CNAS la cererea anterioară II-03/36 din 17.03.2014
4. Anexa 4. HG 328 din 19.03.2008
5. Anexa 5. Răspunsul CTAS Buiucani nr. 5900 din 02.10.2018
- Anexa 5.1. Calculul corect

Anexa 5.2. Suma pensiei, cu care a fost subestimat cuantumul pensiei (exemplu Antonina)

6. Anexa 6. Răspunsul CTAS Buiucani nr. 5794 din 28.09.2018
7. Anexa 7. Răspunsul CTAS Buiucani nr. 5928 din 05.10.2018
8. Anexa 8. Extras statistic de evoluție a pensiilor
9. Anexa 9. Legea 613/2001 din 08.11.2001
10. Anexa 10. Legea 324 din 07.10.2004
11. Anexa 11. HG 570 din 15.05.2003
12. Anexa 12. HG 278 din 22.03.2004
13. Anexele 13 HG 293 din 14.03.2016
14. Anexa 14 Legea 290 din 16.12.2016
15. Anexa 15 art. 12 din Legea 156/1998 la situația zilei 13.12.2019
16. Anexa 16 HG 154 din 15.03.2017
17. Anexa 17 Răspunsul CTAS Buiucani nr. 4-01/09-2388 din 04.04.2013
18. Anexa 18 Extras statistic de evoluție a pensiilor pentru persoane cu dizabilități de gradul II
19. Anexa 19 Răspunsul CNAS nr. 4244/23 din 04.09.2023
20. Anexa 20 Răspunsul CNAS nr. V-T-1720/12 din 20.12.2012
21. Anexa 21 Rezultatele calculului pentru stabilirea coeficientului individual K
22. Anexa 22 Referința suplimentară CNAS la Curtea de Apel nr. 1065 din 25.02.2022
23. Anexa 23 Referința CNAS la Curtea Supremă nr. 1192 din 25.01.2023
24. Anexa 24 Răspunsul în adresa AO "Moldova mea" de la Ministerul Muncii nr. 1692 din 27.02.2024
25. Anexa 25 Răspunsul CNAS nr. 2423/22 din 03.01.2023
26. Anexa 26 Ordinul CNAS 173-A din 18.11.2022
27. Anexa 27 Răspunsul SFS nr. 26-10/3-6/132958 din 13.12. 2021
28. Anexa 28 Certificat de salariu de la SRL Corna nr. 03 din 29.04.2022
29. Anexa 29 Decizia de stabilire a pensiei nr. 92/2013/36490
30. Anexa 30 Decizia de stabilire a pensiei nr. 92/2013/44976
31. Anexa 31 Certificat din arhivă nr. 12-06-260 din 02.11.2013
32. Anexa 32 Răspunsul CNAS nr. Aud.-2- 166-20 din 05.02.2020
33. Anexa 33 Răspunsul în adresa AO "Moldova mea" de la Ministerul Muncii nr. 1692 din 27.02.2024
34. Anexa 34 Calculul prejudiciului adus persoanei cu dizabilități
35. Anexa 35 Calculul corect de stabilire a pensiei de invaliditate
36. Anexa 36 Demers de la CNAS în judecată nr. 115 din 06.06.2013

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Confirm, pe propria onoare, ca toată informația prezentată și expusă aici este veridică, pentru care și semnez

Diana Caraman

16 octombrie 2024